

Drept Civil

[1] Articol de presă prin care se aduce atingere dreptului la reputație, demnitate și imagine. Depășirea limitelor dreptului la liberă exprimare prevăzut de art. 10 din Convenția europeană. Întreținerea condițiilor pentru angajarea răspunderii civile delictuale a ziaristului. Daune morale

Constituția României, art. 30 alin. (6)

Convenția europeană a drepturilor omului, art. 10

C.civ. din 1865, art. 998-999, art. 1000 alin. (3)

Fapta jurnalistului de a publica o serie de articole care cuprind afirmații la adresa unei persoane, afirmații care nu reprezintă judecăți de valoare de natură a se circumscrie libertății de exprimare, ci fapte concrete de natură a afecta viața privată, respectiv dreptul la reputație și la demnitate a unei persoane și care ar fi trebuit fundamentate pe o bază factuală precisă, fiabilă, solidă și care, totodată, ar fi impus diligențe speciale din partea autorului articolului în a verifica realitatea faptelor relatate, constituie o faptă ilicită de natură a cauza persoanei un evident prejudiciu moral, prin atingerea adusă imaginii și reputației acestuia. Astfel, termeni precum „hoț”, „mafiot”, „capul mafiei”, „incompetent”, „il capo di tutti capi”, „latifundiar”, „satrap”, utilizați în articolele publicate pentru desemnarea unei persoane, sunt tendențioși și ofensatori, neputându-se reține că s-ar încadra în doza de exagerare a limbajului artistic, respectiv că ar reprezenta figuri de stil uzitate în limbajul jurnalistic spre a atrage atenția opiniei publice asupra subiectului dezbătut, astfel de termeni nefiind necesari pentru transmiterea mesajului chiar critic al jurnalistului, depășindu-se limitele admisibile ale exercițiului dreptului la liberă exprimare, consacrat de art. 10 din Convenție europeană.

Ca atare, constatându-se existența faptei ilicite (afirmațiile defăimătoare), a prejudiciului (afectarea onoarei și a demnității), și stabilindu-se legătura de cauzalitate dintre faptă și prejudiciu și culpa ziaristului, sunt îndeplinite condițiile art. 998-999 și art. 1000 alin. (3) C.civ. pentru angajarea răspunderii civile a autorului articolelor și a comitentului, care nu poate fi înlăturată nici în temeiul art. 30 din Constituția României și nici al art. 10 din Convenția europeană, deoarece potrivit art. 30 alin. (6) din Constituție, libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea și onoarea unei persoane, cu atât mai mult cu cât ziaristul a depășit limitele dreptului la liberă exprimare, prevăzute de art. 10 par. 2 din Convenție.

Secția I civilă, Decizia nr. 5807 din 16 decembrie 2013

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului Vâlcea, la data de 14.02.2011, reclamantul R.C. a chemat în judecată pe pârâțul P.T., director executiv al publicației „Z.V.” editată de SC P. SRL, solicitând obligarea pârâțului la plata de daune morale în sumă de 550.000 lei, în temeiul dispozițiilor art. 998 C.civ. și art. 8 CEDO; obligarea pârâțului să publice, pe cheltuiala sa, timp de două luni, în fiecare număr al ziarului menționat, pe prima pagină, un comunicat prin care își cere scuze pentru denigrarea reclamantului, în conformitate cu prevederile art. 54 din Decretul nr. 31/1954, sub sancțiunea unei amenzi de câte 5.000 lei în folosul statului, pentru fiecare zi de întârziere, potrivit dispozițiilor art. 55 din același decret; obligarea pârâțului să publice, pe cheltuiala sa, timp de două luni, în fiecare număr al ziarului menționat, pe prima pagină, hotărârea judecătorească ce urmează a se pronunța în cauză, conform dispozițiilor art. 54 din Decretul nr. 31/1954, sub sancțiunea unei amenzi de câte 5.000 lei în folosul statului, pentru fiecare zi de întârziere, potrivit dispozițiilor art. 55 din același decret.

În motivarea cererii, reclamantul a arătat că, de circa 20 de ani, îndeplinește funcțiile de director general și președinte al consiliului de administrație la SC O. SA, aceasta fiind una dintre cele mai mari societăți comerciale, de profil, din sud-estul Europei.

Este de notorietate că acționarul minoritar, P. SE, intenționează să acapareze pachetul majoritar de acțiuni și să preia astfel controlul total asupra SC O. SA, recurgând la diverse mijloace de presiune în acest scop, precum și faptul că reclamantul, în calitate de reprezentant legal al acționarului majoritar (împreună cu sindicatul din unitate), s-a opus sistematic și categoric tuturor acestor încercări, apărând interesele societății și, implicit, pe cele ale salariaților acesteia.

Ca urmare, devenind „inamicul public nr. 1” al P. SE, reprezentanții acestuia au înțeles că ei nu pot avea nici cea mai mică speranță de a-și atinge scopul propus, atâta timp cât reclamantul reprezintă interesele acționarului majoritar la SC O., așa încât au procedat la o veritabilă „pregătire psihologică”, prin declanșarea unei campanii furibunde de defăimare a acestuia, mizând că, în acest fel, vor reuși să-i distrugă credibilitatea în fața acționarilor, salariaților și partenerilor de afaceri și să îl îndepărteze din funcțiile de director general și de președinte al consiliului de administrație, chestiune pe care au și ridicat-o, în mod expres (dar fără succes), în mai multe adunări generale ale acționarilor, ultima fiind la data de 27 septembrie 2010.

Acesta este contextul în care pârâțul P.T. a acceptat, contra cost, rolul de instrument al campaniei denigratoare plănuită împotriva reclamantului, de către acționarul minoritar ostil, P. SE, pârâțul devenind „vârful de lance” al acțiunilor defăimătoare declanșate la începutul lunii noiembrie 2010, în eadrul unei serii de așa-zise „dezvăluiri” publicate în ziarul pe care-l conduce.

Pârâțul i-a trimis reclamantului propunerea scrisă prin care P. SE îi oferea 10.000 euro plus TVA, în schimbul campaniei mediatice amintite, comunicându-i că, dacă acesta acceptă să-i plătească suma amintită, el se angajează să nu „scrie nimic negativ despre dl. R. și despre SC O.”

Reclamantul susține că au urmat mai multe demersuri insistente pe aceeași temă, fie în cadrul unor convorbiri directe, fie la telefon sau chiar în scris, după care, văzând că refuză categoric propunerea sa, pârâțul a început tirul articolelor defăimătoare și al atacurilor la persoană, contra reclamantului, în publicația Z.V., pe care o conduce.

Astfel, în Z.V. nr. xx4 (perioada 25-28 noiembrie 2010), în editorialul „Învinși de mare Jupân”, pârâtul își recunoaște paternitatea campaniei mediatiche denigratoare.

Reclamantul, contrar susținerilor pârâtului, arată că nu a fost cercetat niciodată de către fostul prim-procuror T.T. sau de către vreun alt procuror din subordinea sa, neavând niciodată un dosar la parchet, astfel încât afirmațiile pârâtului reprezintă o încercare vădită a acestuia de flagrantă dezinformare și de grosolană manipulare a opiniei publice, prin situații inventate fără rușine și prin minciuni sfruntate.

Dezvăluirile sus-numitului, potrivit cărora numitul T. ar fi fost numit de către reclamant în funcția de prim-procuror al județului ori că reclamantul ar avea vreo contribuție la numirea unui judecător la Tribunalul Vâlcea, dau măsura elucubrațiilor și ineptiilor proferate de pârât.

Reclamantul a învederat că, în Z.V. nr. xx4 (perioada 25-28 noiembrie 2010), pe prima pagina, sub titlul „C.R., moșier cu ștaif”, se produce un atac la persoana fiului său, consemnându-se: „Moșierul junior a cumpărat în ultimii ani, în perioada 2005-2008, terenuri în zone bune din punct de vedere afaceristic-imobiliar”.

S-a arătat că, sub același titlu, pârâtul a susținut că fiul reclamantului, C.A.R., este unul dintre cei mai importanți proprietari de terenuri din județul Vâlcea, deținând câteva zeci de mii de metri pătrați în Rm. Vâlcea, dar și în localitățile învecinate municipiului.

Conotația negativă și jignitoare, precum și izul de învârteală, de abuz și de incorectitudine sunt evidente, ca și scopul urmărit printr-un asemenea „articol”, prin prezentarea fiului reclamantului într-o lumină defavorabilă, prin denaturarea deliberată a unor situații și înfățișarea, cel puțin exagerată și tendențioasă, a unor fapte.

Reclamantul a susținut că toate aceste afirmații sunt mincinoase și deliberat calomnioase, înscriindu-se în tema generală stabilită de sponsorul pârâtului, aceea de compromitere a reputației sale și de subminare a intereselor legitime ale SC O. SA, pentru distrugerea credibilității, ca în acest mod să poată obține, pe de o parte, îndepărtarea reclamantului din funcțiile pe care le deține, ca ultim obstacol în calea realizării ambițiilor acționarului minoritar, iar, pe de altă parte, pentru provocarea scăderii valorii de piață a acțiunilor la bursă, în scopul preluării, apoi, de către reprezentanții P. SE, a acestor acțiuni, deci a controlului total asupra SC O. SA, la un preț derizoriu.

De asemenea, reclamantul a susținut că afirmațiile făcute, în bătaie de joc, la adresa sa, precum „Doctorul inginer, onorabilul om de știință, de renume internațional, adică domnul «inventator» R. (...)” etc., precum și caracterul repetat al acestora, demonstrează intenția răuvoitoare, de atac la persoană, caracterul de campanie mediatic susținută, vădit defăimătoare, situație ce nu are nicio legătură cu rolul de informare corectă pe care trebuie să-l aibă orice publicație și nici vreo tangență cu libertatea de exprimare, la care este îndreptățit oricare cetățean.

Reclamantul a arătat că, prin faptele comise, pârâtul i-a lezat grav demnitatea, onoarea, viața particulară și dreptul la propria imagine, încălcând, în mod flagrant, toate dispozițiile legale care ocrotesc aceste valori și provocându-i astfel un imens prejudiciu moral.

În drept, au fost invocate dispozițiile art. 30 alin. (6) și art. 31 alin. (4) din Constituție, art. 54-55 din Decretul nr. 31/1954, art. 8 din Convenția europeană și art. 998 C.civ.

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului Vâlcea, la data de 28.11.2011, reclamantul R.C. a chemat în judecată pe pârâții P.T., publicația Z.V. și SC P. SRL, solicitând obligarea pârâților, în solidar, la plata de daune morale în sumă de 550.000 lei, în temeiul dispozițiilor art. 1349 raportat la art. 1357 C.civ., combinat cu art. 1373, 1382 și art. 253 alin. (4) din același Cod, art. 30 alin. (6) și (8), precum și art. 31 alin. (4) din Constituția României, art. 12 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și art. 8 CEDO; obligarea pârâților la încetarea încălcării dreptului reclamantului la demnitate și interzicerea comiterii unor asemenea fapte în viitor, în temeiul dispozițiilor art. 253 alin. (1) lit. b) C.civ.; obligarea pârâților să publice, pe cheltuiala lor, timp de două luni, în fiecare număr al ziarului menționat, pe prima pagină, un comunicat prin care-și cer scuze pentru denigrarea reclamantului, în conformitate cu prevederile art. 253 alin. (3) lit. b) C.civ.; obligarea pârâților să publice, pe cheltuiala lor, timp de două luni, în fiecare număr al ziarului menționat, pe prima pagină, hotărârea judecătorească ce urmează a se pronunța în cauză, conform dispozițiilor art. 253 alin. (3) lit. a) C.civ.

Prin încheierea de ședință din 27 martie 2012, Tribunalul Vâlcea, Secția civilă, a dispus conexarea celor două dosare, în temeiul dispozițiilor art. 164 C.proc.civ.

Prin sentința nr. 1935 din 17.12.2012, Tribunalul Vâlcea, Secția I civilă, a respins excepțiile lipsei calității procesuale pasive și lipsei de interes, invocate de pârâtul P.M.T.C., precum și cererea de chemare în judecată, ca nefondată.

Tribunalul a reținut că nu se poate susține că publicația Z.V., editată de SC P. SRL, nu are calitate procesuală pasivă, în condițiile în care prin această publicație au fost editate articolele pe care reclamantul le consideră defăimătoare.

Tot astfel, excepția lipsei de interes a reclamantului, pe motiv că acțiunile formulate de acesta ar fi declanșate doar în scop șicanator, nu poate fi admisă, reclamantul urmărind sancționarea pârâtului pe temeiul răspunderii civile delictuale, pentru presupusele fapte denigratoare la adresa sa.

Pe fondul cauzei, tribunalul a reținut următoarele:

În speță, reclamantul a pretins că pârâtul P.T. a acceptat, contra cost, rolul de instrument al campaniei denigratoare plănuită împotriva sa, de către acționarul minoritar ostil, P. SE, sus-numitul devenind „vârful de lance” al acțiunilor defăimătoare declanșate împotriva sa, în cadrul unei serii de dezvăluiri publicate în ziarul pe care îl conduce.

Pentru a putea fi atrasă răspunderea civilă, trebuie îndeplinite cumulativ mai multe condiții: săvârșirea unei fapte cu caracter ilicit, cauzarea prejudiciului altei persoane și existența raportului de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciul respectiv.

Prejudiciului moral nepatrimonial constă în rezultatul dăunător direct al unei fapte ilicite și culpabile, prin care se aduce atingere valorilor cu conținut neeconomic care definesc personalitatea umană și, deși acest rezultat nu poate fi evaluat în bani, el dă naștere dreptului și obligației de reparare în conformitate cu regulile răspunderii civile delictuale.

Instanța, în adoptarea soluției, trebuie să țină cont de rolul ce revine presei într-o societate democratică, în care, într-adevăr, presa nu trebuie să depășească anumite limite, pentru protecția reputației și drepturilor celorlalți. Cu toate acestea, presei îi revine sarcina de a comunica, pentru îndeplinirea sarcinilor și responsabilităților sale, informații și idei asupra unor chestiuni politice și subiecte de interes general.

De subliniat importanța aplicării directe a Convenției europene în dreptul intern, în special în practica internă. Astfel, raportat la art. 10 din Convenție, libertatea de exprimare contează nu numai pentru „informațiile” sau „ideile” strânse cu bunăvoință sau considerate drept inofensive sau indiferente, ci și pentru cele care „scandalizează, șochează sau neliniștesc”.

În ceea ce privește libertatea presei, aceasta nu trebuie să depășească limitele dreptului la o reputație bună, ci are drept sarcină să transmită cetățenilor informații și idei. Această libertate este cu atât mai mult mai importantă de fiecare dată când presa comunică informații asupra vieții politice.

În numeroase cazuri, Curtea Europeană a statuat că presa joacă un rol esențial într-o societate democratică: dacă nu trebuie să depășească anumite limite, fiind vorba în special de apărarea reputației și drepturilor altuia, îi revine totuși sarcina de a comunica, respectându-și obligațiile și responsabilitățile, informațiile și ideile asupra tuturor chestiunilor de interes general.

În speță, autorul publicației considerate ca defăimătoare a făcut o serie de afirmații despre viața publică a reclamantului, despre comportamentul și faptele sale în legătură cu activitatea publică, articolele incriminate tratând subiecte de interes public și conținând în principal informații privind gestionarea fondurilor SC O. SA de către reclamant, în calitatea sa de președinte al consiliului de administrație, precum și neregularități care ar fi fost comise cu ocazia încheierii diferitelor contracte de către societate, acestea fiind subiecte de interes general pentru comunitatea locală, rolul ziaristului fiind tocmai acela de a informa și a atrage atenția publicului asupra unor asemenea fenomene.

Așa fiind, reclamantul nu a dovedit faptul că articolele publicate de pârât ar fi servit unei campanii de defăimare a sa, iar expresiile utilizate de pârât pot fi considerate figuri de stil sau simple judecăți de valoare în exprimarea notelor critice ale activității reclamantului, în calitatea sa de director general al unei societăți cu capital majoritar de stat.

Potrivit art. 8 CEDO și art. 31 din Constituția României, a interzice unui ziarist să expună publicului informațiile cu privire la activitatea unei persoane publice, în îndeplinirea atribuțiilor profesionale, echivalează cu o încălcare a art. 10 CEDO, în ceea ce privește dreptul la informare și libertatea de exprimare. În acest context, a se aplica o sancțiune pecuniară unui ziarist care aduce critici unei persoane publice, are menirea de a-l determina pe acesta ca pe viitor să nu mai critice și să renunțe la discutarea publică a problemelor publice.

În speță, nimic nu dovedește că faptele descrise de pârât erau în totalitate false, astfel că nu se poate susține că ar fi vorba de o campanie de defăimare împotriva reclamantului, mai ales că articolele incriminate nu purtau asupra vieții private a reclamantului, ci asupra comportamentelor și atitudinilor care implicau calitatea sa de președinte al consiliului de administrație al SC O. SA.

Împotriva acestei sentințe a declarat apel reclamantul.

Prin decizia civilă nr. 76 din 30.04.2013, Curtea de Apel Pitești, Secția I civilă, a admis apelul reclamantului și a schimbat în parte sentința, în sensul că a admis acțiunea față de pârâții P.M.T.C. și SC P. SRL; a obligat pe acești pârâți să plătească reclamantului 50.000 lei, cu titlu de daune morale; a obligat pe cei doi pârâți să publice pe prima pagină a publicației Z.V. decizia, timp de două luni; a menținut în rest sentința.

În motivarea soluției, curtea de apel a reținut următoarele:

Prima instanță a pronunțat o soluție nelegală, reținând că instanța națională, raportat la dispozițiile art. 20 din Constituție, trebuie să aplice cu prioritate principiile CEDO în acest caz, precum și dispozițiile art. 10 din Convenția europeană, coroborate cu cele ale art. 8 din aceeași convenție, respingând totuși acțiunea formulată de către apelantul-reclamant.

Însă, în accepțiunea dispozițiilor art. 10 CEDO, libertatea de exprimare nu poate fi nelimitată și nu poate servi interesele private ale unei persoane sau ale unui grup de persoane, cu scopul de a manipula opinia publică, în caz contrar această libertate de exprimare nu mai poate fi numită „câinele de pază al democrației”, așa cum de altfel a fost consacrată expresia, în primele decizii ale jurisprudenței CEDO în această materie.

De altfel, prima instanță a reținut, în esență, că acțiunea este nefondată, deoarece articolele de presă au abordat un subiect de ordin general, care interesează societatea și că în toate aceste articole, apelantul-reclamant a figurat în calitate de persoană publică, ci nu ca persoană fizică.

De asemenea, în mod eronat s-a concluzionat că articolele ar avea la bază informații reale, autorul acestora fiind de bunăcredință. Dimpotrivă, articolele de presă la adresa apelantului-reclamant nu pot fi încadrate în dispozițiile art. 10 CEDO, practic fiind incident alin. (2) din acest articol, respectiv intimatul-pârât nu se poate prevala de dispozițiile art. 10 alin. (1) CEDO (așa cum a statuat Curtea Europeană în cazul *Tănăsoaica împotriva României*).

Potrivit dispozițiilor art. 10 CEDO, orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare, drept care cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau comunica informații ori idei, fără amestecul autorităților publice și fără a ține seamă de frontiere. Exercițarea acestor libertăți necesită îndeplinirea unor îndatoriri și responsabilități ce se circumscriu deontologiei profesionale a presei și poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, potrivit art. 10 alin. (2) CEDO, care constituie măsuri necesare într-o societate democratică, pentru protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, precum și în alte cazuri.

Drept urmare, fiind adevărat că privatizarea SC O. este un subiect de ordin general, care interesează societatea românească, în acest context, calitatea apelantului-reclamant de director general ar fi putut fi abordată în articole de presă, însă cu respectarea strictă a condițiilor analizate mai sus.

Deontologia profesională a jurnaliștilor, în accepțiunea art. 10 CEDO, în situația în care se pretinde că articolele sunt cele de interes general, presupune în mod obligatoriu ca afirmațiile din articole să aibă o bază solidă de informare, din surse credibile și

care pot fi verificate ulterior, ci nu afirmații gratuite, tendențioase, cu scopul vădit de a distruge credibilitatea, onorarea, reputația și dreptul la imagine al unei persoane.

În speța dedusă judecării, de exemplu articolul care vizează în mod exclusiv persoana apelantului-reclamant, ci nu calitatea de funcție publică a acestuia, în care se precizează că reclamantul ar fi angajat un anume magistrat, la Tribunalul Vâlcea, prin relațiile pe care le deține, nu îndeplinește cerințele art. 10 CEDO.

În realitate, prin limbajul folosit în mod intenționat, și anume: hoț, mafiot, capul mafiei, incompetent, il capo di tutti capi, latifundiar, satrap și Don Costelino R., intimatul-pârât a urmărit în mod evident și deliberat, prin limbajul caracteristic mafiei siciliene, să inducă în conștiința opiniei publice faptul că apelantul-reclamant se ocupă cu afaceri dubioase, că are legături cu diverși magistrați pe care „i-ar fi ajutat” să ajungă în funcție și că ar avea relații în lumea interlopă, fiind dovedit evident prejudiciul cauzat apelantului-reclamant, în ceea ce privește imaginea acestuia, în calitatea sa de om de afaceri, însă și cu privire la personalitatea sa, la familia acestuia, precum și la relațiile în societate.

Dacă pârâtul-jurnalist ar fi vrut să informeze opinia publică cu privire la privatizarea SC O., informație care ar fi reprezentat una de ordin general și care interesează societatea românească, așa cum de altfel se pretinde și în întâmpinare, acesta ar fi trebuit să indice care este baza publicării respectivelor articole, respectiv care sunt informațiile concrete, cu folosirea unui limbaj normal, firesc, civilizat, deoarece toate expresiile precizate mai sus nu pot fi catalogate drept „figuri de stil”, așa cum motivează instanța de fond.

Pe de altă parte, nu se poate susține nici buna-credință a intimatului-pârât în publicarea articolelor ce fac obiectul prezentei cauze, ci, dimpotrivă, este dovedită reaua-credință prin înscrisul din dosarul de fond, din care rezultă că pârâtul îl anunță pe reclamant că, în respectarea angajamentelor luate, nu va scrie nimic negativ despre dl R. și nici despre O. și că va evita subiectele nefavorabile, situație care se coroborează cu celălalt înscris, prin care Compania P. a solicitat intimatului-pârât declanșarea unei campanii mediatice, cu titulatura „P. rămâne în continuare interesată de privatizarea O”, oferind suma de 10.000 euro + TVA în acest sens, cu condiția obligatorie de a întrerupe colaborarea publicitară cu SC O.

Din depozițiile martorilor audiați în cauză reiese că articolele publicate de către intimatul-pârât au fost de natură să afecteze imaginea publică a reclamantului, situație repercutată asupra activității societății la care acesta era director, în fața unor parteneri de afaceri și a unor bănci, precum și a personalului din subordine, fiind dovedită fapta ilicită a pârâtului, constând în publicarea de către acesta a unor articole în care reclamantul este denigrat în mod repetat, fiind evident că prin aceste articole nu s-a dorit să se prezinte vreo informație credibilă și dovedită, ci, dimpotrivă, discreditarea apelantului-reclamant, situație în care pârâtul nu se poate bucura de protecția instituită prin art. 10 CEDO.

În jurisprudența sa, Curtea Europeană a pus accentul pe dreptul opiniei publice de a fi informată cu privire la chestiunile ce reprezintă un interes general, cu obligarea ziariștilor de a publica informații și idei, fără a depăși anumite limite, ținând seama de protecția drepturilor și a reputației persoanei.

În altă ordine de idei, trebuie avut în vedere principiul general potrivit căruia se soluționează problema despăgubirilor, respectiv principiul reparării integrale a prejudiciului cauzat prin fapta ilicită, pentru determinarea cuantumului despăgubirilor. Cum restabilirea situației anterioare, în ceea ce privește prejudiciul moral, este aproape imposibilă, prin acordarea unor despăgubiri se asigură numai obținerea anumitor satisfacții de către partea vătămată, în această materie neexistând criterii matematice obiective pentru cuantificarea prejudiciului, judecătorul dispunând de o mare marjă de apreciere la stabilirea sumei ce trebuie plătită persoanei lezate, apreciind gravitatea impactului produs de către afirmațiile denigratoare ale pârâtului asupra onorării, reputației și demnității apelantului-reclamant.

De altfel, în practica sa constantă, jurisprudența CEDO a precizat în mod clar că libertatea de exprimare, în temeiul dispozițiilor art. 10 din Convenția europeană, nu acoperă sub nicio formă informația falsă, minciuna intenționată și chiar eroarea din neglijență. Curtea Europeană a reamintit că noțiunea de viață privată cuprinde elemente care se raportează la identitatea unei persoane, cum ar fi: numele său, integritatea sa fizică și morală, iar garanția oferită de art. 8 CEDO este destinată în principal să asigure dezvoltarea personalității fiecărui individ, în relațiile sale cu semenii, fără ingerințe din afară. Așadar, există o zonă de interacțiune dintre individ și terți, care, chiar și într-un context considerat public sau politic, poate aparține vieții private, situație față de care publicarea unor articole defăimătoare interferează cu viața privată a unei persoane, chiar dacă aceasta este și una publică (*Schüssel c. Austria*, decizia din 21 februarie 2002).

În speța dedusă judecării este vorba de mai multe publicații care au afectat în mod clar reputația apelantului-reclamant, situație față de care CEDO a reamintit că, potrivit jurisprudenței sale constante, dreptul la apărarea reputației este un drept care, în calitate de element al vieții private, este legat indisolubil de art. 8 din Convenție, cu atât mai mult cu cât sunt folosite expresii calomniatoare, însoțite de fotografii ale apelantului-reclamant (cauzele *Minelli c. Elveția*, decizia din 14 iunie 2005; cauzele *Gunnarsson c. Islanda*, decizia din 20 octombrie 2006 și cauza *Pfeifer c. Austria*, decizia din 15 noiembrie 2007).

În acest context, Curtea a apreciat că obligația pozitivă care rezultă din art. 8 CEDO este pusă în discuție, în situația în care afirmațiile din articole au depășit limitele criticilor acceptabile, prin prisma dispozițiilor art. 10 CEDO.

S-a constatat că toate articolele au avut drept scop să ofenseze pe apelantul-reclamant și să aducă atingere reputației, onoarei și dreptului la imagine al acestuia, toate articolele fiind publicate cu motivația servirii interesului public și pretinselor chestiuni generale care interesează, de altfel, societatea românească.

Dacă presa nu trebuie să treacă de anumite limite, în special de protecție a reputației și a drepturilor unei persoane, îi revine totuși obligația să comunice, în respectarea obligațiilor și responsabilităților sale, informații și idei privind problemele politice, precum și celelalte teme de interes general (*De Haes și Gijssels împotriva Belgiei*, hotărârea din 24 februarie 1997; *Thoma împotriva Luxemburgului*, nr. 38432/97; și *Colombani și alții împotriva Franței*, nr. 51279/99).

În această privință, trebuie amintită jurisprudența constantă a CEDO, conform căreia, pentru a aprecia existența unei „nevoi sociale imperioase” capabile să justifice o ingerință în exercitarea libertății de exprimare, este necesar să se facă o distincție clară între fapte și judecăți de valoare. Dacă materialitatea faptelor se poate dovedi, judecățile de valoare se pretează unei demonstrații a corectitudinii lor [hotărârea *De Haes și Gijssels*, citată anterior, pct. 235, 42; și *Harlanova împotriva Letoniei* (dec.), nr. 57313/00]. CEDO reamintește că protecția oferită ziaristilor de art. 10 din Convenție este condiționată de faptul că părțile în cauză trebuie să acționeze cu bună-credință, astfel încât să ofere informații demne de crezare, cu respectarea deontologiei jurnalistice (*Radio France și alții împotriva Franței*, nr. 53984/00).

Mai mult, dacă este vorba de informații atribuite unor terți, se impune o și mai mare rigoare și prudență deosebită, înainte de publicare [a se vedea *Stângii împotriva României* (dec), nr. 57551/00, 9 noiembrie 2004], iar în speța dedusă judecății intimatului-pârât a dovedit rea-credință în publicarea articolelor.

Este deosebit de importantă marja de apreciere în domeniul complex și instabil al privatizării societăților comerciale. Cu toate acestea, se impune reducerea marjei de apreciere, atunci când în joc nu se află simplele afirmații pur „comerciale” ale unei persoane, ci participarea acesteia într-o dezbatere de interes general (*Krone Verlag GmbH & Co.KG*, citată anterior, și *Hertel împotriva Elveției*, 25 august 1998).

Având în vedere considerentele arătate, curtea a apreciat că apelul reclamantului este fondat, cu consecința schimbării în parte a sentinței, în sensul admiterii în parte a acțiunii și obligării pârâtului P.M.T.C. la plata sumei de 50.000 lei, cu titlu de daune morale, fiind îndeplinite cerințele art. 998 și 999 C.civ., iar în baza dispozițiilor art. 54 din Decretul nr. 31/1954, în vigoare la data introducerii acțiunii, obligarea pârâtului să publice pe prima pagină a publicației Z.V. decizia curții, timp de două luni.

Decizia din apel a fost atacată cu recurs, de către pârâții P.M.T.C. și SC P. SRL, care au invocat următoarele motive:

1. Decizia instanței de apel conține motive străine de natura pricinii (art. 304 pct. 7 C.proc.civ.).

În ceea ce privește reținerile instanței de apel, în sensul că afirmațiile din articole trebuie să aibă o bază solidă de informare, din surse credibile și care pot fi verificate ulterior, ci nu afirmații gratuite, tendențioase, cu scopul vădit de a distruge credibilitatea, onoarea, reputația și dreptul la imagine al unei persoane, acestea sunt străine de natura pricinii, în condițiile în care s-a arătat care au fost sursele de informare, relația contractuală dintre SC P. SRL și SC O. SA dând posibilitatea ziaristului să intre în posesia unor înscrisuri, dar și alte surse, unele din acestea fiind Oficiul Registrul Comerțului, foști și actuali salariați ai SC O. SA. Străină de natura pricinii este și reținerea că articolele ar conține informații false, minciuni intenționate și erori din neglijență.

Chiar și Tribunalul Vâlcea a arătat, în soluția pronunțată, că nimic nu dovedește că faptele descrise de pârât erau în totalitate false, astfel că nu se poate susține că ar fi vorba de o campanie de defăimare împotriva reclamantului, mai ales că articolele incriminate nu purtau asupra vieții private a reclamantului, ci asupra comportamentului și atitudinilor care implicau calitatea sa de președinte al consiliului de administrație al SC O. SA.

Subiecte referitoare la managementul defectuos care a dus, în final, la starea de insolvență a SC O. SA au fost dezbătute în numeroase emisiuni TV, fiind scrise multe articole atât în presa locală, cât și cea centrală, în care activitatea managerială a apelantului a fost criticată.

De altfel, cele publicate de către pârât, respectiv neregulile, măsurile neperformante, tranzacțiile comerciale păguboase pentru societate, investițiile nerentabile, toate realizate sub managementul apelantului, au fost constatate în „Raportul privind cauzele și împrejurările care au dus la apariția stării de insolvență a debitoarei SC O. SA”, întocmit de către R. SPRL și B.B.R. SPRL – Consorțiu administratori judiciari din martie 2013, din dosarul aflat pe rolul Tribunalului Vâlcea, având ca obiect cererea de insolvență a SC O. SA. Raportul în cauză arată care au fost măsurile manageriale inadecvate luate în cadrul SC O. SA, precum remunerarea non-performanței, existența mai multor companii cu care combinatul a desfășurat relații comerciale în condiții defavorabile, companii controlate direct sau indirect chiar de către managementul său. Astfel, sunt înșiruite în tabel companiile în cauză, la care apelantul-reclamant sau rudele sale sunt menționați ca administratori sau asociați statutar, respectiv R.A.C., R.G., precum și cei doi martori propuși de apelantul-reclamant, A.S. și N.R.O., foști directori etc.

De asemenea, la capitolul „Identificarea persoanelor vinovate de cauzarea stării de insolvență” sunt menționați RC., O.N.R., V.M. etc.

Este foarte adevărat că expresiile folosite în articole nu au fost cele ale unui expert financiar-contabil sau jurist, ci ale unui jurnalist, au fost folosite figuri de stil cu impact puternic în ideea de a trage un semnal de alarmă, expresiile putând fi considerate provocatoare sau chiar dure, șocante, dar sunt folosite în scopul de a aduce în atenția opiniei publice un subiect de interes general și cu puternic impact economic și social în județul Vâlcea și chiar în România, de a trage un semnal de alarmă privind situația creată.

S-au folosit expresii ca „firme căpușe”, „decapitalizare”, „devalizare”, iar în „Raport” se menționează, cu alte cuvinte, „(...) se poate observa că societatea debitoare a derulat tranzacții cu un număr semnificativ de firme, care aveau ca și asociați sau administratori statutar membri ai familiei dlui R.C. sau actuali/foști angajați ai societății”, precum și „în relațiile comerciale cu O., aceste firme aveau dublă calitate, respectiv atât de furnizor, cât și cea de client”, menționându-se că „pe parcursul analizei au fost identificate elemente care sunt de natură să trezească suspiciuni cu privire la profitabilitatea tranzacțiilor încheiate cu anumiți parteneri contractuali pentru O. și care pot constitui dovezi cu privire la săvârșirea unor infracțiuni pentru unele din faptele incriminate de art. 138 din Legea nr. 85/2006”, concluzia fiind una și aceeași, dar pusă cu alte cuvinte.

2. Hotărârea pronunțată de instanța de apel este dată cu încălcarea legii (art. 304 pct. 9 C.proc.civ.).

În mod corect, instanța de fond a reținut că nu sunt întrunite elementele constitutive ale răspunderii civile delictuale.

Astfel, temeiul de drept în baza căruia reclamantul formulează primul capăt de cerere îl reprezintă dispozițiile art. 998 C.civ., potrivit cărora, orice faptă a omului, care cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșală s-a ocazionat, a-l repara, dispoziții care, însă, nu se aplică în cauză.

Hotărârea pronunțată de instanța de apel, care a modificat sentința primei instanțe, prin admiterea apelului reclamantului, este dată cu încălcarea dispozițiilor art. 10 CEDO și art. 30 din Constituția României privind exercitarea libertății de exprimare a autorului articolelor.

După cum bine a reținut Tribunalul Vâlcea, în adoptarea soluției, instanța trebuie să țină cont de rolul care revine presei într-o societate democratică.

De asemenea, instanța de fond a subliniat importanța aplicării directe a Convenției europene în dreptul intern, în special în practica internă. Astfel, raportat la art. 10 din Convenția europeană, libertatea de exprimare contează nu numai pentru „informațiile” sau „ideile” strânse cu bunăvoință sau considerate drept inofensive sau indiferente, ci și pentru cele care „scandalizează, șochează sau neliniștesc”. Trebuie arătat că libertatea presei include și recurgerea la o anumită doză de exagerare, chiar de provocare, fiind inadmisibil ca un ziarist să nu poată formula judecăți critice de valoare decât sub condiția demonstrării veridicității (Hotărârea *Lingens împotriva Austriei* din 8 iulie 1986). A mai reținut Curtea Europeană că dreptul la libertatea de exprimare este aplicabil nu numai informațiilor sau ideilor care sunt primite favorabil sau sunt privite ca inofensive sau ca o chestiune de indiferență, dar și cele care offensează, șochează sau deranjează statul sau orice parte a comunității.

Articolele din Z.V. au fost publicate în virtutea libertății de exprimare, garantată de art. 30 din Constituție și art. 10 CEDO, care garantează libertatea presei.

Autorul articolelor a făcut referiri la viața publică a reclamantului, director general al SC O. SA, societate cu capital majoritar de stat, criticând activitatea acestuia în calitatea pe care o deține și nu se referă la viața sa privată. Articolele sunt justificate de un interes public și se referă la chestiuni de interes general, iar autorul articolelor nu a utilizat formule injurioase în exprimare. În articolele menționate nu s-a făcut referire la aspecte ale vieții particulare ale reclamantului, ci la activitatea sa în calitate de persoană publică.

Dreptul la liberă exprimare este prevăzut atât de legislația internă, cât și de cea comunitară, motiv pentru care nimeni nu poate fi cenzurat în exprimarea opiniilor cât timp nu se încalcă ordinea de drept.

În conformitate cu dispozițiile art. 30 alin. (1) din Constituția României, libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

Potrivit dispozițiilor art. 11 și 20 din Constituția României, Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale face parte din dreptul intern, fiind direct aplicabilă; dispozițiile constituționale în materie trebuie interpretate și aplicate în lumina acesteia, care dobândește astfel forță constituțională, fiind integrată blocului de constituționalitate, conflictul dintre Convenția europeană și o lege internă se soluționează în favoarea primei, înlăturând de la aplicare legea internă contrară (neconvențională).

Este de datoria presei să transmită informații și idei cu privire la chestiuni de interes public. De aceea, în raport cu dispozițiile art. 8 CEDO și art. 31 din Constituția României, a interzice unui ziarist să expună publicului informațiile cu privire la activitatea unei persoane publice în îndeplinirea atribuțiilor profesionale, echivalează cu o încălcare a art. 10 CEDO, în ceea ce privește dreptul la informare și libertatea de exprimare.

Pentru a fi conformă exigențelor parag. 2 al art. 10 din Convenția europeană, o ingerință în dreptul la libertatea de exprimare trebuie să îndeplinească, în mod cumulativ, trei condiții: să fie prevăzută de lege, să urmărească un scop legitim, dintre acelea enumerate de text, să fie necesară într-o societate democratică. În cazul nerespectării acestor trei condiții, ingerința în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare contravine dispozițiilor Convenției europene.

Rolul preeminent al presei într-un stat de drept trebuie să fie luat în considerare. Altfel, presa nu ar putea să joace rolul său indispensabil de „câine de pază” al democrației. Orice ingerință în exprimarea asupra unei chestiuni de interes public trebuie să fie supusă unor limite absolut stricte, pentru a nu descuraja cetățenii să aibă o privire critică asupra exercitării activității care vizează un interes public.

Deși obligarea la plata unor daune-interese, chiar simbolice, este o sancțiune dintre cele mai moderate, Curtea Europeană consideră că acest lucru nu este suficient, în sine, pentru a justifica ingerința în dreptul la libertatea de exprimare, subliniind de multe ori faptul că o atingere adusă libertății de exprimare poate să aibă un efect descurajant cu privire la exercițiul acestei libertăți (*Brasiler c. Franța*).

În ceea ce privește buna-credință în scrierea și publicarea articolelor, aceasta se prezumă. Mai mult chiar, cu toate încercările intimatului să demonstreze reaua-credință, prin acreditarea ideii că articolele au fost scrise în calitate de instrument al campaniei denigratoare plănuită de acționarul minoritar ostil P. SE, acest lucru nu a fost dovedit, pentru că nu este real. Prin articolele respective nu s-a intenționat nicidecum să se lezeze demnitatea, onoarea, viața particulară (nici nu se face vorbire în aceste articole de viața particulară) și dreptul la propria imagine a reclamantului, ci aceste articole reprezintă demersuri jurnalistice cu accente critice, referitoare la unele cauze care au adus SC O. SA, al cărei director general este reclamantul, la situația actuală.

De aceea, articolele se încadrează în limitele libertății de exprimare consacrate de dispozițiile art. 10 CEDO și art. 30 alin. (1) din Constituția României, iar hotărârea pronunțată reprezintă o ingerință în exprimarea asupra unei chestiuni de interes public, încălcând aceste dispoziții legale.

Curtea Europeană dă un sens larg noțiunii de informare, iar libertatea presei a dobândit, în acest context, o importanță deosebită, presa fiind mediul cel mai larg de circulație al ideilor și informațiilor. Curtea Europeană a subliniat, referindu-se la libertatea presei, că principiile art. 10 sunt cu adevărat importante. Curtea Europeană a statuat că libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice, una din condițiile primordiale ale progresului său și al dezvoltării individuale (cauza *Boldea împotriva României*). Este drept că, de asemenea, Curtea a arătat că presa nu trebuie să

depășească anumite limite, ținând în special de protecția reputației și drepturile celui alt, însă îi revine sarcina de a comunica, pentru îndeplinirea sarcinilor și responsabilităților sale, informații și idei asupra unor subiecte de interes general (cauza *de Haes și Gijels împotriva Belgiei*).

Libertatea de a primi și comunica informații implică interzicerea oricărui sistem de cenzură, chiar dacă libertatea de exprimare, în general, și libertatea presei, în special, nu pot exista fără anumite limite prevăzute de lege. Conținutul mesajului exprimat public trebuie să fie liber, fără nicio ingerință din partea autorităților publice, interpretare impusă de caracterul pluralist și obiectiv al informației, indiferent de suportul informației sau de conținutul însuși al mesajului informațional. Orice ingerință în exprimarea asupra unei chestiuni de interes public trebuie să fie supusă unor limite absolut stricte, pentru a nu descuraja cetățenii să aibă o privire critică asupra exercitării serviciului de interes public.

Curtea Europeană afirmă că nu poate admite că judecăți de valoare critice nu ar putea fi formulate de presă decât dacă „adevărul” lor poate fi probat, trimițând, în acest sens, atât la practica, cât și la jurisprudența sa. Cerința de a dovedi adevărul unei judecăți de valoare este imposibil de îndeplinit și încalcă însăși libertatea de opinie, care este o parte fundamentală a dreptului garantat de art. 10 din Convenție (cauza *Timpul Info-Magazin împotriva Moldovei*).

În cauze asemănătoare celei de față, marja de apreciere a autorităților naționale se circumscrie interesului unei societăți democratice de a permite presei să își joace rolul indispensabil de „câine de pază” și să își exercite aptitudinea de a da informații cu privire la problemele de interes general (cauza *Tromso și Stensaas împotriva Norvegiei*).

Instanța de apel apreciază că utilizarea unor expresii precum: „hoț, mafiot, capul mafiei, incompetent, il capo di tutti capi, latifundiar, satrap și Don Costelino R.” ar dovedi prejudiciul cauzat intimatului-reclamant, în ceea ce privește imaginea acestuia, în calitatea sa de om de afaceri, însă și cu privire la personalitatea sa, la familia acestuia, precum și în relațiile în societate.

Această reținere este criticabilă. În primul rând, în articole nu s-a utilizat cuvântul hoț la adresa intimatului-reclamant. În al doilea rând, termenii respectivi nu au caracter tendențios sau ofensator, ci reprezintă figuri de stil, judecăți de valoare, fiind utilizați cu scopul de a atrage atenția opiniei publice asupra subiectului dezbătut, să dea o „pată de culoare” textului în care sunt inserate, articolele fiind, în fond, niște pamflete.

În concluzie, articolele au fost publicate în baza libertății convenționale și constituționale la exprimare, articolele fiind scrise având în vedere informații verificate și credibile, fără să se poată face dovada că acestea ar servi unei campanii de defăimare a reclamantului.

În speță, în mod incontestabil, pârâtul a acționat în calitate de jurnalist și a tratat un subiect de interes general pentru comunitatea vâlceană, legat de problemele cu care se confruntă SC O. SA, societate cu capital majoritar de stat al cărei director general a fost reclamantul, subiect care a fost preluat, sub diverse forme, și în alte publicații, locale sau chiar naționale, aceste lucruri nefăcând decât să confirme faptul că articolele incriminate se înscriu în cadrul unei dezbateri de interes pentru comunitatea locală, care avea dreptul să fie informată.

Cum răspunderea juridică delictuală poate fi antrenată numai atunci când, printr-o faptă ilicită a unei persoane, se cauzează un prejudiciu altei persoane, iar, în speță, nu se poate reține că sunt îndeplinite aceste condiții, soluția instanței de fond este cea legală, iar cea a instanței de apel a fost dată cu încălcarea legii.

Examinând decizia recurată în raport de criticile susceptibile de încadrare în dispozițiile art. 304 pct. 7 și 9 C.proc.civ., Înalta Curte a reținut următoarele:

1. În justificarea motivului prevăzut de art. 304 pct. 7 C.proc.civ., recurenții au invocat că sunt străine de natura pricinii reținerile instanței de apel în sensul că afirmațiile din articole trebuie să aibă o bază solidă de informare, din surse credibile și care pot fi verificate ulterior, ci nu afirmații gratuite, tendențioase, cu scopul vădit de a distruge credibilitatea, onoarea, reputația și dreptul la imagine al unei persoane, respectiv că articolele ar conține informații false, minciuni intenționate și erori din neglijență.

În realitate, ceea ce a reținut instanța de apel este faptul că „deontologia profesională a jurnaliștilor, în accepțiunea art. 10 CEDO, în situația în care se pretinde că articolele sunt cele de interes general, presupune în mod obligatoriu ca afirmațiile din articole să aibă o bază solidă de informare, din surse credibile și care pot fi verificate ulterior, ci nu afirmații gratuite, tendențioase, cu scopul vădit de a distruge credibilitatea, onoarea, reputația și dreptul la imagine al unei persoane”, respectiv că, „în practica sa constantă, jurisprudența CEDO a precizat în mod clar că libertatea de exprimare, în temeiul dispozițiilor art. 10 din Convenția europeană, nu acoperă sub nicio formă informația falsă, minciuna intenționată și chiar eroarea din neglijență”.

Aceste aprecieri au fost făcute de instanța de apel în cadrul analizei limitelor exercitării libertății de exprimare din perspectiva dispozițiilor art. 10 din Convenție și a jurisprudenței în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului.

Norma convențională din art. 10 reglementează conținutul dreptului la liberă exprimare și limitele exercițiului acestui drept, or problema limitelor libertății de exprimare se impunea a fi dezlegată în cauză în raport de investirea instanței cu o acțiune în răspundere civilă delictuală, în care se reclama cauzarea unui prejudiciu prin articole de presă, astfel că argumentele evocate ale instanței de apel, care vizează această problemă, nu sunt străine de natura pricinii.

Nefiind astfel întrunite condițiile art. 304 pct. 7 C.proc.civ., motivul de recurs fundamentat pe acest caz de nelegalitate nu este fondat.

În ceea ce privește susținerile recurenților referitoare la sursele de informare care au stat la baza articolelor de presă și la dovedirea realității faptelor prezentate în respectivele articole, acestea pun în discuție aspecte de fapt ce nu mai pot fi reevaluate în recurs față de abrogarea, prin art. I pct. 112 din O.U.G. nr. 138/2000, a motivului de casare prevăzut de art. 304 pct. 11 C.proc.civ., singurul care permitea analiza în recurs a situației de fapt, în raport de probele administrate.

Prin urmare, aceste susțineri nu se circumscriu motivului de recurs prevăzut de art. 304 pct. 7 C.proc.civ., în dezvoltarea căruia au fost invocate, și nici celorlalte cazuri de modificare și casare prevăzute expres și limitativ de art. 304 C.proc.civ. pentru exercitarea controlului judiciar în recurs, așa încât ele nu au fost analizate.

Recurenții au invocat și faptul că expresiile folosite în redactarea articolelor de presă nu sunt defăimătoare, ci reprezintă figuri de stil uzitate în activitatea jurnalistică. Aceste susțineri nu au însă nicio legătură cu cazul de nelegalitate prevăzut de art. 304 pct. 7 C.proc.civ., în susținerea căruia au fost invocate, urmând a fi analizate în cadrul motivului de recurs fundamentat pe art. 304 pct. 9 C.proc.civ., unde au fost reluate în justificarea aplicării greșite a dispozițiilor art. 10 CEDO.

2. În dezvoltarea motivului prevăzut de art. 304 pct. 9 C.proc.civ., recurenții au invocat pronunțarea hotărârii atacate cu încălcarea dispozițiilor art. 10 din Convenția europeană, în ce privește limitele exercitării dreptului la liberă exprimare.

Acest motiv de recurs nu este fondat.

Astfel, art. 10 din Convenția europeană prevede la parag. 1 că orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare, drept care cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. La parag. 2, norma convențională prevede că exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

Rezultă că dreptul garantat de art. 10 din Convenție nu este unul absolut. Dacă parag. 1 al art. 10 consacră existența dreptului la libertatea de exprimare, parag. 2 al articolului menționat permite restrângerea exercitării acestui drept în ipoteza în care folosirea libertății de exprimare este îndreptată împotriva anumitor valori pe care statul le poate în mod legitim apăra sau chiar împotriva democrației însăși.

Altfel spus, libertatea de exprimare, ca drept esențial într-o societate democratică, nu poate fi exercitată dincolo de orice limite. Ca orice altă libertate socială, ea presupune luarea în considerare a unor interese de ordin general, cum sunt siguranța națională, integritatea teritorială ale statelor contractante, siguranța publică, apărarea acesteia și prevenirea săvârșirii unor infracțiuni, protecția sănătății și a moralei publice, garantarea autorității și imparțialității puterii judiciare, precum și a unor interese de ordin personal, anume reputația și drepturile ce aparțin altor persoane, împiedicarea de a divulga informații confidențiale.

Aceste limitări se concretizează în posibilitatea existenței unor ingerințe ale autorităților statale în exercițiul dreptului la libertatea de exprimare, spre a se realiza scopurile enunțate de art. 10 parag. 2 din Convenție. Instanța europeană a subliniat în repetate rânduri că restricțiile la libertatea de exprimare, oricare ar fi contextul în discuție, nu sunt compatibile cu dispozițiile art. 10 parag. 2 decât dacă îndeplinesc condițiile pe care textul le impune în privința lor.

Conform celor ce rezultă din dispozițiile normei convenționale evocate, exercițiul libertății de exprimare presupune „îndatoriri și responsabilități” și el poate fi supus unor „formalități, condiții, restricții sau sancțiuni”, ceea ce semnifică recunoașterea posibilității pentru stat de a exercita anumite „ingerințe” în exercițiul acestei libertăți fundamentale. Aceste ingerințe trebuie să îndeplinească anumite condiții, respectiv să fie prevăzute de lege, să urmărească un scop legitim și să fie necesare într-o societate democratică. „Scopul legitim” este dat de interesele de ordin general și de cele individuale prevăzute de parag. 2 al art. 10.

În jurisprudența sa, Curtea Europeană a statuat, cu valoare de principiu, că oricine, inclusiv un ziarist, care exercită libertatea sa de expresie, își asumă „îndatoriri și responsabilități” a căror întindere depinde de situația concretă în discuție și de procedeele tehnice utilizate. Recunoscând fără nicio rezervă rolul esențial ce revine presei într-o societate democratică, jurisdicția europeană a reamintit că parag. 2 al art. 10 din Convenție prevede limitele exercițiului libertății de exprimare, urmând a se determina dacă, în circumstanțele particulare ale cauzei, interesul informării publicului poate trece înaintea „îndatoririlor și responsabilităților” de care sunt ținuți ziariștii în exercitarea activității lor.

În ceea ce privește dreptul la viața privată, Curtea Europeană a statuat în jurisprudența sa că noțiunea de viață privată cuprinde elemente care se raportează la identitatea unei persoane, cum ar fi numele său, fotografia sa, integritatea sa fizică și morală; garanția oferită de art. 8 din Convenție este destinată în principal să asigure dezvoltarea, fără ingerințe din afară, a personalității fiecărui individ în relațiile cu semenii. Așadar, există o zonă de interacțiune între individ și terți care, chiar și într-un context public, aparține „vieții private” (*Von Hannover împotriva Germaniei* [GC], nr. 59320/00, parag. 50). De asemenea, s-a statuat că „dreptul la apărarea reputației este un drept care, în calitate de element al vieții private, este legat de art. 8 din Convenție” (*Chauvy și alții împotriva Franței*, nr. 64915/01, parag. 70).

Totodată, s-a arătat că trebuie găsit un echilibru între libertatea de exprimare și dreptul la viața privată, care cade sub incidența art. 8, echilibru care impune tragerea la răspundere a persoanelor vinovate de comiterea afirmațiilor denigratoare, dacă afirmațiile reprezintă situații factuale, lipsite de suport probatoriu, efectuate în cadrul unei adevărate campanii de denigrare și reiterate în public, prin mijloace de comunicare prin presă și mass-media cu rea-credință (cauza *Petrina vs. România*, cauza *Andrescu vs. România*).

În acest sens, instanța europeană a statuat în cauza *Sipoș vs. România* că „Curții îi revine sarcina de a stabili dacă statul, în contextul obligațiilor pozitive care decurg din art. 8 din Convenție, a administrat un just echilibru între protecția dreptului reclamantei la reputația sa, element constituent al dreptului la protecția vieții private, și libertatea de exprimare protejată la art. 10 (*Petrina*, citată anterior, pct. 36; *Von Hannover împotriva Germaniei*, nr. 59320/00, pct. 70). Astfel, Curtea consideră că obligația pozitivă care decurge din art. 8 din Convenție trebuie să se aplice în cazul în care afirmațiile susceptibile să afecteze reputația unei persoane depășesc limitele criticilor acceptabile din perspectiva art. 10 din Convenție (*Petrina*, citată anterior, pct. 39)”.

De asemenea, instanța europeană a reiterat principiile stabilite în jurisprudența sa privitoare la libertatea de exprimare garantată de art. 10 din Convenție (cauza *Cumpăna și Mazăre c. România* [MC], nr. 33348/96, parag. 88-93), reamintind că presa joacă rolul indispensabil de „câine de pază” într-o societate democratică, precum și faptul că presa, deși nu trebuie să depășească anumite limite ținând în special de protecția reputației și drepturilor celuilalt, totuși are sarcina de a comunica informații și idei asupra unor chestiuni politice, precum și asupra altor subiecte de interes general.

Curtea a făcut din nou referiri la cauzele din jurisprudența sa privitoare la protecția oferită jurnaliștilor care dezbat probleme de interes public, precum și la limitele criticii acceptabile, limite care sunt mai largi în privința funcționarilor publici ori politicienilor decât în privința persoanelor private (cauza *Ieremiov c. România nr. 1*, 24 noiembrie 2009, nr. 75300/01, parag. 38).

Totodată, libertatea de exprimare este aplicabilă și „informațiilor” ori „ideilor” care ofensează, șochează sau deranjează, iar pentru a constitui o încălcare a art. 8 din Convenție care protejează dreptul la reputație, un atac împotriva reputației unei persoane trebuie să atingă un anumit nivel gravitate și să cauze un prejudiciu victimei prin atingerile aduse dreptului acesteia la respectul vieții private (cauza *A. c. Norvegia*, 9 aprilie 2009, nr. 28070/06, parag. 64).

În aprecierea depășirii limitelor libertății de exprimare și necesitatea respectării dreptului la viața privată, respectiv dreptul la imagine și dreptul la reputație, Curtea Europeană a avut în vedere calitatea și funcția persoanei criticate, forma/stilul și contextul mesajului critic, contextul în care este redactat articolul (cauza *Niculescu Dellakeza vs. România*), interesul public pentru tema dezbătută (cauza *Bugan vs. România*), buna-credință a jurnalistului (cauza *Ileana Constantinescu vs. România*), raportul dintre judecățile de valoare și situațiile faptice, doza de exagerare a limbajului artistic, proporționalitatea sancțiunii cu fapta, precum și motivarea hotărârii (cauza *Bugan vs. România*, cauza *Dumitru vs. România*).

În speță, curtea de apel a aplicat în mod corect principiile jurisprudenței CEDO sus-evocate, criticile în acest sens nefiind fondate.

Astfel, contrar susținerilor recurenților, curtea de apel nu a negat dreptul ziaristului de a comunica publicului informațiile cu privire la activitatea reclamantului, ca persoană publică. Dimpotrivă, a reținut că, fiind adevărat că privatizarea SC O. este un subiect de ordin general, care interesează societatea românească, în acest context, calitatea reclamantului de director general ar fi putut fi abordată în articolele de presă, însă cu respectarea strictă a condițiilor de exercitare a dreptului la libertatea de exprimare, prevăzute de parag. 2 al art. 10 din Convenție, ceea ce ar fi presupus ca afirmațiile din articolele publicate să aibă o bază solidă de informare, din surse credibile și care pot fi verificate ulterior, iar nu afirmații gratuite, tendențioase, cu scopul vădit de a distruge credibilitatea, onoarea, reputația și dreptul la imagine al unei persoane.

Ca situație de fapt, stabilită pe baza probelor, ce nu poate fi reevaluată în recurs față de actuala structură a art. 304 C.proc.civ., curtea de apel a reținut că într-un articol se precizează că reclamantul ar fi angajat un anume magistrat, pe nume T., la Tribunalul Vâlcea, prin relațiile pe care le deține, că limbajul folosit în articolele în cauză cuprinde expresii ca „hoț, mafiot, capul mafiei, incompetent, il capo di tutti capi, latifundiar, satrap și Don Costelino R.”, că în respectivele articole reclamantul este denigrat în mod repetat, fiind evident că prin acele articole nu s-a dorit să se prezinte vreo informație credibilă și dovedită, ci, dimpotrivă, discreditarea reclamantului.

Raportat la această situație de fapt, la care instanța de recurs este chemată să verifice modul de aplicare a legii, urmează a se constata că afirmațiile publicate la adresa reclamantului nu reprezintă judecăți de valoare de natură a se circumscrie libertății de exprimare, ci fapte concrete de natură a afecta viața privată a reclamantului, respectiv dreptul la reputație și la demnitate și, prin urmare, ar fi trebuit fundamentate pe o bază factuală precisă, fiabilă, solidă, care însă nu a fost dovedită în cauză, după cum a stabilit instanța de apel.

Afirmațiile extrem de grave la adresa reclamantului ar fi impus diligențe speciale din partea autorului articolului în a verifica realitatea faptelor relatate.

În acest sens, Curtea Europeană a subliniat că, dacă în virtutea rolului său, presa are datoria de a alerta publicul atunci când are informații de interes public, faptul de a pune în cauză în mod direct persoane determinate, indicând numele și funcția acestora, implică, pentru autor, obligația de a furniza o bază factuală suficientă.

Legat de acest aspect, Curtea Europeană a afirmat în repetate rânduri (de exemplu, în cauza *Nilsen și Johnsen împotriva Norvegiei*) că afirmațiile referitoare la fapte determinate, care sunt susceptibile de a fi probate, făcute în absența oricăror dovezi care să le susțină și care nu sunt susținute nici de afirmațiile părții vătămate, nu se bucură de protecția art. 10 din Convenție.

Pe de altă parte, Curtea a subliniat că, datorită îndatoririlor și responsabilităților ce le incumbă potrivit parag. 2 al art. 10, protecția oferită de art. 10 ziariștilor în momentul în care comunică informații ce privesc chestiuni de interes public este subordonată condiției ca aceștia să acționeze cu bună-credință, pe baza unor fapte exacte și să furnizeze informații fiabile și precise, demne de a fi considerate credibile, cu respectarea deontologiei profesionale.

Or, în speță, condiția bunei-credințe a jurnalistului nu este îndeplinită, raportat la situația de fapt reținută, pe baza probelor, de către instanța de apel, în sensul că prin articolele publicate la adresa reclamantului nu s-a dorit să se prezinte vreo informație credibilă și dovedită, ci, dimpotrivă, discreditarea reclamantului, respectiv că articolele au fost scrise în cadrul campaniei mediatiche defăimătoare solicitată, contra cost, de către P. SE, acționar al societății la care reclamantul era director general.

În ceea ce privește termenii utilizați în articolele publicate pentru desemnarea reclamantului – „hoț, mafiot, capul mafiei, incompetent, il capo di tutti capi, latifundiar, satrap, Don Costelino R.” – aceștia sunt tendențioși și ofensatori, neputându-se reține că s-ar încadra în doza de exagerare a limbajului artistic, respectiv că ar reprezenta figuri de stil uzitate în limbajul jurnalistice spre a atrage atenția opiniei publice asupra subiectului dezbătut, cum neîntemeiat susțin recurenții. Termenii utilizați nu erau în niciun caz necesari pentru transmiterea mesajului chiar critic al jurnalistului, depășind astfel limitele admisibile ale exercițiului dreptului la liberă exprimare.

Indiferent de calitatea reclamantului, forma, stilul și modalitatea de scriere a articolelor depășesc limitele extinse ale libertății de exprimare consacrate de art. 10 din Convenție.

Aceasta, deoarece prin prezentarea, în absența unei baze factuale, a unor fapte determinate privindu-l pe reclamant, cu folosirea unor termeni tendențioși și ofensatori, de natură a induce în conștiința opiniei publice ideea că reclamantul se ocupă de afaceri dubioase, scopul articolelor în cauză nu a fost, în realitate, acela de a atrage atenția asupra unei probleme de interes public, ci de a-l denigra pe reclamant, de a-i distruge credibilitatea, onoarea și reputația, după cum corect a apreciat și curtea de apel.

În contextul arătat, fapta pârâtului jurnalist de a publica articolele menționate constituie o faptă ilicită, săvârșită în condiții care nu exclud culpa autorului, iar această faptă a cauzat reclamantului un evident prejudiciu moral, prin atingerea adusă imaginii și reputației acestuia, rezultând astfel și legătura de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu.

Pe cale de consecință, constatând existența fetei ilicite (afirmații defăimătoare la adresa reclamantului prin articole de presă), a prejudiciului (afectarea onoarei și a demnității reclamantului prin producerea cel puțin a unor suferințe psihice pe care orice persoană le-ar încerca în situația la care a fost expus reclamantul), stabilind legătura de cauzalitate dintre faptă și prejudiciu și culpa ziaristului, în mod legal instanța de apel a constatat că sunt îndeplinite condițiile art. 998-999 și art. 1000 alin. (3) C.civ. pentru angajarea răspunderii civile a autorului articolelor și a comitentului. Angajarea acestei răspunderi nu poate fi înlăturată, raportat la art. 30 din Constituția României și art. 10 din Convenția europeană, care garantează libertatea de exprimare, deoarece potrivit art. 30 alin. (6) din Constituție, libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea și onoarea unei persoane, iar ziaristul a depășit limitele dreptului la liberă exprimare, prevăzute de art. 10 parag. 2 din Convenție, afectând reputația și demnitatea reclamantului.

În concluzie, hotărârea recurată a fost pronunțată cu aplicarea corectă a dispozițiilor art. 998-999 și art. 1000 alin. (3) C.civ., art. 10 parag. 2 CEDO și art. 30 alin. (6) din Constituția României, astfel că nu sunt îndeplinite condițiile art. 304 pct. 9 C.proc.civ.

Având în vedere considerentele expuse, Înalta Curte a reținut că recursul pârâților este nefondat și l-a respins ca atare, conform art. 312 alin. (1) C.proc.civ.

[2] Hotărâre de stabilire a despăgubirii pentru un teren expropriat emisă în baza Legii nr. 198/2004, comunicată după data intrării în vigoare a Legii nr. 255/2010. Normele de procedură aplicabile. Termenul de contestare

Legea nr. 198/2004, art. 9, art. 18

Legea nr. 255/2010, art. 22, art. 34

C.proc.civ. din 1865, art. 725

Hotărârea de stabilire a cuantumului despăgubirii emisă sub imperiul Legii nr. 198/2004, dar comunicată după data intrării în vigoare a Legii nr. 255/2010, care a abrogat expres Legea nr. 198/2004, rămâne supusă căii de atac și termenului pentru declararea acesteia prevăzute de Legea nr. 198/2004, fără a avea relevanță data comunicării hotărârii, întrucât ceea ce interesează pentru stabilirea termenului de exercitare a căii de atac este data emiterii hotărârii atacate.

Cum ambele acte normative (art. 18 din Legea nr. 198/2004, respectiv art. 34 din Legea nr. 255/2010) prevăd că dispozițiile legii se completează în mod corespunzător cu prevederile Codului de procedură civilă, conflictul dintre cele două legi va fi soluționat prin aplicarea dispozițiilor art. 725 C.proc.civ. care constituie dreptul comun în rezolvarea conflictelor în timp a normelor de procedură și care își găsesc aplicarea în cazul tuturor litigiilor, indiferent de natura lor, în lipsa unei norme tranzitorii derogatorii cuprinse în legea specială – Legea nr. 255/2010, în privința termenului de exercitare a căii de atac împotriva hotărârii de stabilire a cuantumului despăgubirii.

Secția I civilă, Decizia nr. 5147 din 8 noiembrie 2013

Prin acțiunea promovată la 15.10.2012 pe rolul Tribunalul Sibiu, reclamantul D.M. a solicitat în contradictoriu cu intimatul Statul Român, prin Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România București, să se anuleze în parte Hotărârea nr. 24 din 20.12.2010, emisă de Comisia pentru aplicarea Legii nr. 198/2004 în ce privește cuantumul despăgubirilor stabilite, să fie obligat intimatul la plata unor despăgubiri juste pentru imobilul expropriat.

În motivare a arătat că a fost expropriat lotul arătat, despăgubirile fiind stabilite prin intervenția autorității, cuantumurile lor fiind apreciate ca nesatisfăcătoare.

În drept, și-a întemeiat acțiunea pe prevederile art. 7-9 din Legea nr. 198/2004 raportat la art. 21-27 din Legea nr. 33/1994.

Intimatul a invocat excepția tardivității atacării actului administrativ, față de data promovării prezentei cereri.

Prin sentința civilă nr. 56/2013, pronunțată de Tribunalul Sibiu, Secția I civilă, a fost admisă excepția tardivității promovării cererii și, în consecință, respinsă acțiunea.

În considerentele sentinței, instanța a reținut că proprietar asupra imobilului cu nr. cad. 5478/1 este reclamantul. Intimatul a emis hotărâre de expropriere privind lotul de teren din imobilul reclamantului, ocazie cu care părțile nu au căzut de acord în privința cuantumului despăgubirilor.

În prezenta cauză, a fost comunicată Hotărârea la data de 23.12.2010 (cu confirmare de primire), iar aceasta a fost atacată legal la data de 15.10.2012, mult după termenul de 30 de zile, prevăzut de art. 9 din Legea nr. 198/2004.

Ca urmare, fiind tardiv promovată cererea, a fost respinsă ca atare, întemeiat pe prevederile art. 2-9 și urm. din Legea nr. 198/2004.

Împotriva acestei sentințe a declarat apel reclamantul solicitând admiterea apelului, schimbarea sentinței atacate și trimiterea cauzei spre rejudecare.

În motivarea apelului, reclamantul a susținut că instanța de fond a aplicat greșit legea. Hotărârea de despăgubiri nr. 24/2012 a fost comunicată reclamantului la data de 23.12.2010 prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire, iar la această dată, Legea nr. 198/2004 era abrogată prin Legea nr. 255/2010.